



CRNA GORA
ZAVOD ZA ŠKOLSTVO

Predmetni program

**MEDIJSKA
PISMENOST
Izborni predmet**

VII ili VIII ili IX razred osnovne škole

Podgorica

2022.

SADRŽAJ

A. NAZIV PREDMETA	3
B. ODREĐENJE PREDMETA	3
C. CILJEVI PREDMETA	4
D. POVEZANOST SA DRUGIM PREDMETIMA I MEĐUPREDMETNIM TEMAMA	5
E. OBRAZOVNO-VASPITNI ISHODI PREDMETA	5
F. DIDAKTIČKE PREPORUKE ZA REALIZACIJU PREDMETA	10
G. PRILAGOĐAVANJE PROGRAMA DJECI SA POSEBNIM OBRAZOVNIM POTREBAMA I NADARENIM UČENICIMA.....	11
H. VREDNOVANJE OBRAZOVNO-VASPITNIH ISHODA	12
I. USLOVI ZA REALIZACIJU PREDMETA.....	13
J. LITERATURA.....	14

A. NAZIV PREDMETA

MEDIJSKA PISMENOST, izborni predmet

B. ODREĐENJE PREDMETA

Medijska pismenost je izborni jednogodišnji nastavni predmet u sedmom ili osmom ili devetom razredu, tj. trećem ciklusu osnovnoškolskog obrazovanja.

Neophodnost uvođenja ovog izbornog predmeta počiva na činjenici da medijski sadržaji i socijalne mreže oblikuju pogled na svijet, promovišu određene vrijednosti i formiraju obrasce ponašanja učenika/učenica. Zbog toga osviješćeno korišćenje medija (tradicionalnih kakvi su novine, radio i televizija, te savremenih portali, društvene mreže, online video snimci, aplikacije i ostalo) predstavlja neophodno znanje i vještinu kojim treba da ovladaju učenice i učenici u osnovnoj školi.

Izučavajući ovaj predmetni program, stičući osnove medijske pismenosti pojedinci će razumjeti ulogu medija u svakodnevnom životu, razvijati vlastitu sposobnost adekvatnog tumačenja medijskih poruka, ali i sopstvenu odgovornost pri kreiranju medijskog sadržaja.

Obrazovne strategije u Crnoj Gori koje se oslanjaju na evropske i globalne politike medijskog opismenjavanja doprinose razvijanju ključnih kompetencija za 21. vijek. Izučavanje sadržaja predviđenih ovim predmetnim programom nedvosmisleno doprinosi razvijanju kritičkog mišljenja, kreativnosti, uspješnom rješavanju problema, informacionoj pismenosti, komunikacionoj pismenosti, metakogniciji, odgovornom odnosu prema zdravlju i životnoj sredini, a posebno razvijanju SEV kakve su timski rad, tolerancija, kreativnost, strpljenje i druge.

Pored drugih obrazovnih predmeta koji doprinose vještini analize i kritičkog čitanja, medijska pismenost će doprinijeti razvijanju svijesti o tome kako riječ, slika i zvuk prenose određene ideje i kakvim ciljevima teže. Na osnovu znanja stečenih na času učenici/učenice će biti u stanju da vrše odabir činjenica i izvora, razlikuju informacije od dezinformacija, manipulacija i lažnih vijesti i kritički vrednuju medijski tekst. Pored toga, učenici će ovladati sposobnošću procjene lične bezbjednosti u online prostoru, ali i procjene opasnosti kojima su izloženi djeca i mladi.

Uzimajući u obzir činjenicu da učenici ove uzrasne dobi i sami kreiraju medijske poruke, ovaj predmet će ih osposobiti da adekvatno izraze ideje i stavove u različitim medijskim formatima.

Ovaj obrazovni program ima tri fokus tačke:

1. Osviješćivanje uloge i značaja medija u životu pojedinca;
2. Uticaj medija na stavove i djelovanje, odnosno razvijanje recepcijskih vještina korisnika/korisnica;
3. Kontruisanje medijskih poruka u različitim formatima, odnosno razvijanje produkcijskih vještina.

Razred	Sedmični broj časova	Ukupni broj Časova	Obavezni dio (80–85%)	Otvoreni dio (15 do 20%)	Teorijska nastava (TN)	Vježbe i ostali vidovi
VII	1	34	28	6	8	26
VIII	1	34	28	6	8	26
IX	1	31	26	5	7	24

C. CILJEVI PREDMETA

Opšti ciljevi nastavnog predmeta Medijska pismenost za osnovnu školu su:

1. Upoznavanje medija i načina njihovog funkcionisanja;
2. Razvijanje kritičkog odnosa prema medijskim sadržajima;
3. Razvijanje sposobnosti dekodiranja medijskih poruka;
4. Razvijanje sposobnosti upotrebe medijskog jezika na odgovarajući način;
5. Sticanje sposobnosti oblikovanja medijskog teksta za određeni tip publike;
6. Poštovanje različitosti i uvažavanja tuđih stavova;
7. Osposobljavanje za izradu istraživačkih zadataka prilagođenih uzrastu;
8. Osposobljavanje za timski rad i saradnju;
9. Poznavanje ljudskih prava i prava djeteta;
10. Razvijanje sposobnosti donošenja odluka;

Učenici (se):

- osposobljavaju za razumijevanje medijske poruke kao svojevrsnog konstrukta;
- osposobljavaju za razumijevanje kompleksnog odnosa između medijske poruke i publike;
- uočavaju da su medijske poruke konstruisane upotrebom kreativnog jezika uz poštovanje sopstvenih pravila;
- procijenjuju da različiti ljudi doživljavaju istu medijsku poruku na različit način;
- upoznaju se sa činjenicom da mediji imaju inherentne vrijednosti i tačke gledišta;
- osposobljavaju se za razumijevanje medijskih poruka kreiranih tako da ostvaruju profit i/ili moć.

D. POVEZANOST SA DRUGIM PREDMETIMA I MEĐUPREDMETNIM TEMAMA

Program izbornog predmeta Medijska pismenost podrazumijeva primjenjivost u svim oblastima i u svim predmetima. Krićka analiza sadržaja, razlikovanje činjenica od njihove interpretacije je važno u cjelokupnom obrazovnom procesu. Mediji utiču na percepciju stvarnosti ne samo informacijama koje prenose, već i njihovom interpretacijom.

Primaoci daju informacijama značenje, a to su ućenici koje treba osposobiti da u svim oblastima prepoznaju pouzdane informacije.

Sadržaji u predmetnom programu Medijska pismenost koreliraju sa nastavnim predmetima: Crnogorski – srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost, Engleski jezik, Italijanski jezik, Ruski jezik, Italijanski jezik, Francuski jezik, Njemački jezik... Informatika sa tehnikom, Geografija, Biologija, Istorija, Likovna kultura, Fizićko vaspitanje, Muzićka kultura, kao i sa izbornim predmetima: Jezićka radionica, Literarna i novinska radionica, Izrada grafike s obradom slike i fotografije, Uvod u programiranje, Građansko vaspitanje, Zanimljiva geografija, Istorija religije, Istraživanje humanitarnog prava, Evropska unija, Likovna radionica, Vrednovanje prostora, Zdravi stilovi života i Preduzetništvo.¹

Međupredmetne oblasti/teme su sadržaji koji omogućavaju da se u opšteobrazovni kurikulum ukljuće određeni ciljevi i sadržaji obrazovanja koji nijesu dio formalnih disciplina ili pojedinih predmeta, ili koji su po strukturi interdisciplinarni. Ovi sadržaji doprinose integrativnom pristupu opšteg obrazovanja i u većoj mjeri povezuju sadržaje pojedinih predmeta.

¹ Uzimajući u obzir predmetni program za Crnogorski, srpski, bosanski, hrvatski jezik i književnost, te ishode ućenja koji se tiću oblikovanja neumjetnićkih tekstova kakvi su vijest, oglas, izvještaj, reportaža, intervju, vjerujemo da će postpak dekonstruisanja medijskih poruka, nesumnjivo doprinijeti savladavanju vaspitno-obrazovnih ishoda.

Aktivnosti ućenja podrazumijevaju konstantno istraživanje izvora informacija što zahtijeva pristup izvorima na stranim jezicima. Sajtovi, portali, aplikacije i društvene mreže kao prenosioci medijskih poruka zahtijevaju primjenu informaciono-tehnoloških vještina koje ućenici/ućenici usvajaju još od petog razreda osnovne škole. Medijsko opismenjavanje ućenika u trećem ciklusu podrazumijeva i dekonstruisanje poruka datih u udžbenićkoj literaturi, stoga će ovladati sposobnošću adekvatnog ćitanja istorijskih i geografskih karata, te pomoćne literature. Biologija i Zdravi stilovi života ćiji ovrazovno-vaspitni ishodi podrazumijevaju razumijevanje živog svijeta i odgovarajućeg odnosa prema zdravlju u potpunosti korespondiraju sa ishodima ovog predmetnog programa ćije savladavanje omogućava krićko ćitanje propagandnih sadržaja koji se često donose na izbor odgovarajuće ishrane, suplemenata. U skladu sa tim, ućenici/ućenici će pokazati zdravi skepticizam i više poštovati princip neophodnosti provjere informacija.

Muzićka kultura i Likovna kultura najtješnje su povezani sa medijskim porukama koje podrazumijevaju audio i vizulene komponente, prilikom procesa dekonstuisanja i kreiranja.

<p>Obrazovno-vaspitni ishod 1 Na kraju učenja učenik će biti sposoban da opiše uticaj medija na sopstvene emocije, stavove i ponašanja.</p>
<p>Ishodi učenja</p> <p><i>Tokom učenja učenik će moći da:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – prepozna emocije (zbunjenost, iznenađenje, radost, sreću, tugu, razočaranje) izazvane medijskim sadržajima koje čita/sluš/gleda; – kritički prosuđuje medijske poruke; – opisuje uticaj medijskih sadržaja na stavove, mišljenja i ponašanja u sopstvenom okruženju; - procjenjuje medije kao prenosiocce različitih mišljenja, stavova i ideja; – prepozna medijsku poruku kao konstrukciju koja ima odgovarajuću svrhu; – povezuje odnos teksta, slike i konteksta;
<p>Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda:</p> <p>a) Sadržaji/pojmovi: mediji, emocije i mediji, informacija, komunikacija, mišljenje, stav i ideja, medijska poruka, medijski konstrukt, kontekst.</p> <p>b) Aktivnosti učenja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Na osnovu nastavnih materijala saopštava sopstvene emocije izazvane čitanjem/gledanjem/slušanjem medijskih sadržaja; - Razmjenjuje i upoređuje sopstvena zapažanja o emocijama koje izaziva medijska poruka sa emocijama ostalih; - Imenuje emocionalne reakcije različitih primatelja na isti medijski sadržaj; - Saopštava pretpostavku o karakteristikama publike kojoj je namijenjen određeni medijski sadržaj; - Opisuje postupke kojima autori izazivaju emocije kod primatelja/primateljki; - Upoređuje sopstvene i tuđe emocije, mišljenja, stavove, ideje i iskustva prilikom prihvatanja informacija; - Povezuje koncept gejmfikacije kao medijskog sadržaja sa emocijama koje izaziva kod korisnika/korisnica; - Kreira promotivni sadržaj koji podrazumijeva upotrebu jezičkog/vizuelnog/auditivnog sadržaja kojim će sa sigurnošću izazvati emocije kod čitalaca/gledalaca/slušalaca. <p>c) Broj časova realizacije (okvirno): 4</p>

<p>Obrazovno-vaspitni ishod 2 Na kraju učenja učenik će moći da objasni značaj medijske pismenosti u njegovoj/njenoj svakodnevi.</p>
<p>Ishodi učenja</p> <p><i>Tokom učenja učenik će moći da:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – identifikuje svrhu i funkcije medija; – prepoznaje razliku između tradicionalnih i internet medija; – razumije zbog čega se medijska poruka kreira; – vrednuje stilove života koje prenosi određena medijska poruka; – identifikuje obrasce kreiranja različitih medijskih poruka; – dekonstruiše jednostavne medijske poruke i reklamne sadržaje.
<p>Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda:</p>

a) Sadržaji/pojmovi:

empirijska stvarnost, medijska stvarnost, mediji, svrha i funkcija medija, tradicionalni i internet mediji, medijska konstrukt, reklama i reklamiranje, dekonstrukcija medijskih poruka, vrijednosti koje promovišu medijske poruke

b) Aktivnosti učenja:

- Uočava vodeće detalje stvarnosti predstavljene medijskom porukom;
- Samostalno kreira nedjeljni dnevnik upotrebe medijskih sadržaja;
- Upoređuje svoj dnevnik sa dnevnicima vršnjaka
- Pravi kritički osvrt na vrijeme korišćenja medijskih sadržaja, kvaliteta...
- Samostalno bira medijske poruke koje utiču na njegovo donošenje odluka;
- Upoređuje informativni, edukativni i zabavni sadržaj na TV-u i internetu – utvrđuje sličnosti i razlike;
- Povezuje medijske sadržaje namijenjene tinejdžerima sa svrhom medijske poruke.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 5**Obrazovno-vaspitni ishod 3**

Na kraju učenja učenik će moći da razlikuje vrste medijskih sadržaja.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- prepozna vrste medijskih sadržaja;
- objasni pojmove informisanje i ubjeđivanje i upoređuje ih;
- klasifikuje medijske sadržaje na osnovu njihovog žanra;
- razlikuje pojmove izvještavanje, mišljenje, oglašavanje, skriveno reklamiranje, PR i propaganda.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda:**a) Sadržaji/pojmovi:**

činjenice, izvještavanje, mišljenje, oglašavanje, PR, propaganda, skriveno reklamiranje;

b) Aktivnosti učenja:

- komentariše razliku između upotrebe činjenica i komentara;
- pronalazi primjere medijskih sadržaja koji odgovaraju na pitanje KO? ŠTO? KAD? GDJE? ZAŠTO?;
- pronalaze poziciju u tekstu na kojoj se nalaze odgovori na prethodna pitanja;
- prepoznaje karakteristike izvještavanja i ubjeđivanja u odgovarajućem medijskom sadržaju;
- pronalazi primjere izvještavanja, komentartisanja, oglašavanja, PR i propagande i prezentuje zapažanja nastavniku i grupi učenika;
- kreira medijske poruke različitih žanrova uzimajući za polazište aktuelna društvena dešavanja.

c) Broj časova realizacije (okvirno): 3

Obrazovno-vaspitni ishod 4

Na kraju učenja učenik će moći da prepozna karakteristike dezinformacija, manipulacija i lažnih vijesti.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- prepozna tipove manipulacija;
- objasni pojmove činjenica, lažna vijest, dezinformacija, skriveno reklamiranje, propaganda i klikbejt;
- povezuje pojmove cenzura i pristrasnost, eho-komora.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda:**a) Sadržaji/pojmovi:**

manipulacija, činjenica, lažna vijest, cenzura, pristrasnost, klikbejt, ehokomora;

b) Aktivnosti učenja:

- pronalazi primjere medijskih sadržaja u kojima su prisutni elementi medijske manipulacije;
- kometariše i diskutuje o primjerima medijske manipulacije;
- navodi primjere lažnih vijesti, dezinformacija, skrivenog reklamiranja, propagande i klikbejta;
- kreira kratke video forme čiji sadržaj upozorava vršnjake na značaj prepoznavanja medijskih manipulacija;
- učava principe i posljedice djelovanja ehokomore;

c) Broj časova realizacije (okvirno): 6**Obrazovno-vaspitni ishod 5**

Na kraju učenja učenik će moći da objasni pojam slobode govora i utvrdi karakteristike govora mržnje u medijskim sadržajima.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- identifikuje značenje pojma sloboda govora;
- uoči opravdanost ograničenja slobode govora;
- objasni pojam predrasuda i stereotipa;
- vrednuje uticaj govora mržnje na kreiranje uvjerenja svojih vršnjaka.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda:**a) Sadržaji/pojmovi:**

sloboda govora, govor mržnje, predrasude, stereotipi.

b) Aktivnosti učenja:

- pronalazi primjere dozvoljenog i nedozvoljenog medijskog sadržaja;
- pronalazi primjere medijskih sadržaja u kojima su prisutni stereotipi
- prepoznaje stereotipe u primjerima govora mržnje;
- pronalazi primjere govora mržnje u porukama jutjubera, influencersa i drugih;
- Samostalno procjenjuje prisustvo govora mržnje na društvenim mrežama.
- Analiziraju posljedice govora mržnje na društvenim mrežama
- Kreira strategiju sprečavanja govora mržnje služeći se jezikom koji će biti zanimljiv njegovim vršnjacima (logo, strip, kolaž, song, kratki video...).

c) Broj časova realizacije (okvirno): 6

Obrazovno-vaspitni ishod 6

Na kraju učenja učenik će moći da utvrdi posljedice upotrebe aplikacija i ključne koncepte odnosa medija i algoritama.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- Identifikuje kompleksno značenje pojma vještačke inteligencije;
- zaključuje o svrsi notifikacija na smart uređaju;
- objasni pojam veliki podaci;
- procijeni stepen lične bezbjednosti prilikom korišćenja aplikacija.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda:

a) **Sadržaji/pojmovi:** vještačka inteligencija, notifikacija, aplikacija, algoritmi i bezbjednost.

b) Aktivnosti učenja:

- kreira spisak aplikacija i rangira ih prema stepenu učestalosti upotrebe;
- sprovede anketu o broju korisnika aplikacija koji su upućeni u sadržaj obavještenja prilikom prihvatanja kolačića i instaliranja aplikacija;
- opiše vlastiti odnos prema dospjelim notifikacijama i kritički vrednuje na koji način smart uređaj upravlja raspoloživim vremenom i načinom trošenja novca;
- pogleda film „The Social dilemma“ i napiše esej na temu „Danas podaci više vrijede nego nafta“.

c) **Broj časova realizacije (okvirno): 5**

Obrazovno-vaspitni ishod 7

Na kraju učenja učenik/učenica moći će da kreira medijski sadržaj.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- kreira sopstveni plan iznošenja informacija i primjenjuje informatičko-tehničke kompetencije u kombinovanju jezičkih i vizuelnih sadržaja;
- primjenjuje osnovna načela novinarskog kodeksa pri kreiranju medijskog sadržaja;
- utvrđuje sopstvenu odgovornost za vrijednosti i stanovišta, ideje i stavove ispoljene u samostalno kreiranom medijskom sadržaju.

Didaktičke preporuke za realizaciju obrazovno-vaspitnog ishoda:**a) Sadržaji/pojmovi:**

istina, odgovornost, vrijednost, medijske poruke, novinarski kodeks.

b) Aktivnosti učenja:

- prikupljaju građu i kreiraju poster/materijale sa vodičima protiv govora mržnje
- biraju i oblikuju priloge iz školskog života
- kreiraju online časopis.

c) **Broj časova realizacije (okvirno): 6**

E. DIDAKTIČKE PREPORUKE ZA REALIZACIJU PREDMETA

Izborni predmet Medijska pismenost predviđen je za izučavanje u 7. ili u 8. ili u 9. razredu osnovne škole.

Izučavanje medijske pismenosti podrazumijeva podsticanje učenika na istraživanje medijskih poruka u cilju njihove analize i dekonstrukcije. Po pravilu, razvijanje analitičkih vještina podrazumijeva i ovladavanje tehnikama kreiranja medijskih poruka.

Nastavnik/nastavnica² je medijator u procesu analize medijskih tekstova i usmjerava učenike/učenicice da prepoznaju, definišu, upoređuju, analiziraju (rašćlanjuju), otkrivaju i rezimiraju, te da stečena znanja koriste u procesu kreativne proizvodnje sopstvenih medijskih tekstova.

Informaciona revolucija koja je u posljednje dvije decenije u potpunosti izmijenila kontekst odnosa medija i obrazovanja, nameće neophodnost medijskog opismenjavanja učenika. Ovaj program odgovara na ovakav izazov iako je jedan čas sedmično nedovoljan za ostvarivanje očekivanih postignuća. Ipak, učenicima treba da bude omogućena mogućnost elementarnog snalaženja u prihvatanju i oblikovanju medijskih poruka u toku jedne godine izučavanja u osnovnoj školi.

U procesu izučavanja medijske pismenosti nastavnik ima mogućnost upotrebe svih metodičkih alata koji omogućavaju učeniku da ispolji sopstvena iskustva i poveže ih sa znanjima iz različitih oblasti. Učenik će moći da integriše svoje socijalne i emocionalne kompetencije radeći uz upotrebu jezičkih, matematičkih i digitalnih kompetencija u istraživačkom procesu, s jedne, i procesom kreiranja, s druge strane.

Iako je riječ o izbornom predmetu sa svega trideset dva do trideset pet časova godišnje, odgovornost nastavnika počiva na kreiranju radionica koje podrazumijevaju aktivno učešće svih učenika. Osim toga, nastavnik treba da posjeduje odgovarajući stepen interesovanja za medijske sadržaje, kao i da poznaje popularnu kulturu i da je u stanju da razvija nove nastavne materijale u medijskom okruženju koje se stalno mijenja. Nastavnik treba da prođe proces obuke za nastavu Medijske pismenosti i pažljivo bira sadržaje, edukativne materijale i tehnike kakve su diskusije, debate, brainstorming, igra uloga reditelja, urednika, novinara...

Nastavnik medijske pismenosti po pravilu izbjegava klasično predavanje (monološku metodu). Realizovanje vaspitnoobrazovnih ishoda iz oblasti medijske pismenosti podrazumijeva sposobnost nastavnika da se bavi aktuelnim temama, vodeći računa o uzrastu i sposobnostima učenika. Dakle, edukativni materijali mogu biti naslovnice dnevnih novina, propagandni plakat, IP adrese, video materijali, audi materijali, bilbordi, blogovi... Uspješno ovladavanje tehnikama dekenstrukcije i kreacije medijskih sadržaja moguće je samo ukoliko je nastavnik inspirisan da razgovara sa učenicima o filmovima, serijama, gejmfikaciji raznih sadržaja, a posebno o stereotipima koji umanjuju potencijal za građansku inkluziju i značaju slobode govora.

Motivisani nastavnik moći će da vrši selekciju adekvatnih materijala koje je obezbijedio Institut za medije Crne Gore, kao i Priručnik medijske pismenosti za osnovnu školu, kojim će biti obuhvaćeni svi korisni linkovi.

² U daljem tekstu nastavnik

F. PRILAGOĐAVANJE PROGRAMA DJECI SA POSEBNIM OBRAZOVNIM POTREBAMA I DAROVITIM UČENICIMA

Prilagođavanje programa djeci sa posebnim obrazovnim potrebama

Članom 11 Zakona o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama propisano je da se u zavisnosti od smetnji i teškoća u razvoju, kao i od individualnih sklonosti i potreba djece obrazovni programi, pored ostalog mogu: a) modifikovati skraćivanjem ili proširivanjem sadržaja predmetnog programa; b) prilagođavati mijenjanjem metodike kojom se sadržaji predmetnog programa realizuju.

Član 16 istog Zakona propisuje da je škola, odnosno resursni centar dužan da, po pravilu, u roku od 30 dana po upisu djeteta, donese individualni razvojno-obrazovni program za dijete sa posebnim obrazovnim potrebama (IROP), u saradnji sa roditeljem i o tome obavijesti Zavod za školstvo, Centar za stručno obrazovanje i Ispitni centar.

Više informacija moguće je naći na sajtu:

<http://www.skolskiportal.edu.me/Pages/Inkluzivnoobrazovanje.aspx>

Prilagođavanje programa darovitim učenicima

U Strategiji za razvoj i podršku darovitim učenicima u Crnoj Gori (2015–2019) dato je više definicija ko su darovita djeca. Jedna od njih je sljedeća: „Đeca koja su sposobna za visoko postignuće su đeca koja pokazuju potencijalnu sposobnost u jednoj od sljedećih oblasti: opšte intelektualne sposobnosti (visoka inteligencija); posebne školske sposobnosti (visoka sposobnost u oblastima kao što su matematika, prirodne nauke, književnost, strani jezici); kreativno i produktivno mišljenje (visoke sposobnosti za otkrivanje novih, velikih ili brojnih ideja); sposobnost vođenja (visoka sposobnost angažovanja drugih osoba na postizanju zajedničkih ciljeva); vizuelne i izvođačke umjetnosti (veliki talenat za slikanje, vajanje, pozorište, igru, muziku i druge umjetnosti) i psihomotorne sposobnosti (visoka sposobnost u atletici, mehanici, ili drugim oblastima vještina koje traže finu i grubu motornu koordinaciju)”. Rad sa darovitom djecom realizuje se kroz dodatnu nastavu i slobodne aktivnosti. Zadaci koji se postavljaju pred darovite učenike zahtijevaće od njih znanja i vještine na višim kognitivnim nivoima. Planirani sadržaji i aktivnosti treba da dovedu učenike u situacije da razviju sposobnost transformacije i primjene znanja u novim situacijama u većem obimu (osmišljavanje eksperimenata, projekata, terenskog rada, problemski zadaci, kreiranje prezentacija, kratkih video-zapisa, zbirki, transformacija recikliranog materijala, organizovanje diskusija i debata). Na ovaj način biće im omogućeno da analiziraju, sintetizuju, argumentuju, procjenjuju, generalizuju, istražuju, postavljaju hipoteze, dokazuju, povezuju, vrednuju podatke i informacije i drugo. Učenici treba da postave, izvode i analiziraju rezultate eksperimenta, zadataka i drugih aktivnosti koje će od njih zahtijevati različite kompetencije i različite vidove izražavanja. Za darovite učenike potrebno je primijeniti princip diferencijacije prilagođavanjem: sadržaja učenja (akceleracija, sažimanje, transformacija, korišćenje složenijeg materijala i slično), procesa učenja (istraživanja, zadaci, projekti koji zahtijevaju više misaone procese), proizvoda učenja (seminarski radovi, prezentacije, video-klipovi, plakati, zidne novine, modeli, makete) i okruženja za učenje koje će podsticati njegovu radoznalnost, kreativnost, produkcijsku sposobnost.

G. VREDNOVANJE OBRAZOVNO-VASPITNIH ISHODA

Vrednovanje procesa i ishoda učenja učenika vrši se kontinuirano. Nastavnik provjerava znanja, vještine i stavove učenika, analizira sakupljene informacije i procjenjuje postignuća učenika/ca. Vrednovanje postignuća učenika/ca bazirano je na sumativnom i formativnom ocjenjivanju, a podrazumijevanje davanje kvalitetne povratne informacije učenicima/cama o nivou njihovih postignuća. Ocjenjivanje vaspitnoobrazovnih ishoda predmetnog programa medijske pismenosti uključuje samovrednovanje i vršnjačko vrednovanje učenika. Elementi vrednovanja dati su kroz obrazovnovaspitne ishode i ishode učenja u Programu i odnose se na sve domene učenja.

Na osnovu datih elemenata formiraju se kriterijumi ocjenjivanja (kriterijumsko ocjenjivanje) kojim se procjenjuje koliki je nivo postignuća kod učenika, čime se izbjegava subjektivizam u ocjenjivanju međusobnim upoređivanjem učenika (normativno ocjenjivanje).

Za procjenu postignuća u kognitivnom domenu najčešće se koristi revidirana Blumova taksonomija. Posmatranje učenika je poželjan vid praćenja i u socijalnom domenu gdje se vrednuje poštovanje pravila, saradnja sa drugima, pokazivanje tolerancije, posebno kod diskusija, projekata, grupnog rada i rada u paru.

Nastavnik procjenjuje postignuća učenika, ali se i učenik nalazi u ulozi procjenjivača.

a) Elementi praćenja učenika u nastavi

Elementi praćenja učenika u nastavi	KATEGORIJA CILJA	ELEMENTI PRAĆENJA I OCJENJIVANJA	PREDMET PRAĆENJA I OCJENIVANJA - ŠTA PRATIMO I OCJENJUJEMO?
ZNANJE	<ul style="list-style-type: none"> Učenik/učenica poznaje činjenice i informacije Učenik/učenica samostalno uočava i izdvaja potrebne informacije 	<ul style="list-style-type: none"> Učenik/učenica prati medijske sadržaje 	<ul style="list-style-type: none"> Učenik/učenica raspolaže znanjem, informacijama, podacima, poznavanjem događaja iz prošlosti itd.
KOGNITIVNE VJEŠTINE	<ul style="list-style-type: none"> Učenik/učenica pokazuje sposobnost analiziranja, upoređivanja, povezivanja, zaključivanja o medijskim sadržajima 	<ul style="list-style-type: none"> Učenik/učenica razumije i izvodi zaključke 	<ul style="list-style-type: none"> Kvalitet znanja – učenik/učenica sopstvena znanja interpretira na svoj način, upoređuje, povezuje i klasifikuje
	<ul style="list-style-type: none"> Učenik/učenica rješava probleme, kritički misli i ispoljava kreativnost 	<ul style="list-style-type: none"> Učenik/učenica primjenjuje znanje iz medijske pismenosti i transformiše ih prilikom sticanja znanja iz drugih oblasti 	<ul style="list-style-type: none"> Učenik/učenica može primijeniti u novoj situaciji znanje iz oblasti medijske pismenosti, kako bi riješio/riješila problem, odredio/odredila kvalitet informacija, istinitost medijskih sadržaja
KOMUNIKACIJSKE VJEŠTINE	<ul style="list-style-type: none"> Učenik/učenica razumije, diskutuje, izlaže i prezentuje sadržaje obuhvaćene programom medijske pismenosti 	<ul style="list-style-type: none"> Učenik/učenica adekvatno komunicira sa nastavnikom, ostalim učenicima/učenicama u grupi koristeći verbalne, literarne, digitalne oblike komunikacije 	<ul style="list-style-type: none"> Učenik/učenica aktivno sluša, jasno i organizovano izlaže vlastite misli, smostalno oblikuje pisani tekst, prezentuje najvažnije aspekte zadate teme, diskutuje i argumentuje sopstvene stavove
SOCIJALNE VJEŠTINE	<ul style="list-style-type: none"> Učenik/učenica pokazuje vještine timskog rada, toleranciju, empatiju, samokontrolu, samopouzdanje, zahvalnost 	<ul style="list-style-type: none"> Učenik/učenica prihvata drugačije mišljenje, asertivno ispoljava sopstvene emocije, pokazuje toleranciju u odnosu na različitost, ispoljava samopouzdanje prilikom postavljanja pitanja, rješavanja problema 	<ul style="list-style-type: none"> Učenik/učenica sluša druge i pokazuje sposobnost kvalitetnog komuniciranja kontrolisanjem emocija, ispoljava razumijevanje i empatiju prema drugima
STAVOVI, VRIJEDNOSTI, OSOBINE	<ul style="list-style-type: none"> Učenik/učenica pokazuje samosvjesnost, inicijativnost, upornost, odgovornost, radoznalost i samostalnost 	<ul style="list-style-type: none"> Učenik/učenica redovno prati nastavu, ispoljava svjesnost o važnosti medijske pismenosti, inicira raspravu na nove teme, pokazuje upornost i radoznalost u otkrivanju novih sadržaja 	<ul style="list-style-type: none"> Učenik/učenica daje nove prijedloge prilikom rješavanja problemskih situacija, ispoljava motivaciju na času i prilikom učešća u vannastavnim aktivnostima, često i rado postavlja pitanja koja su u vezi sa nastavnim sadržajima

b) Kriterijumi praćenja i ocjenjivanja

Kriterijumi ocjenjivanja znanja

Osnovni nivo	Srednji nivo	Viši nivo
POZNAVANJE ČINJENICA I INFORMACIJA U IZVORNOM OBLIKU (činjenično znanje, poznavanje i osnovno razumijevanje činjenica, podataka, definicija...)	UTVRĐIVANJE RELACIJA MEĐU ELEMENTIMA ZNANJA – ZAKLJUČIVANJE (analiza, izdvajanje elemenata i utvrđivanje odnosa među njima: poređenje, razlikovanje, povezivanje, klasifikovanje; određivanje uzroka i posljedica)	LIČNI, AUTONOMAN ODNOS UČENIKA PREMA SADRŽAJU KOJI UČI (primjena, analiza i sinteza: vrednovanje i selekcija, opredjeljivanje, primjena u novim okolnostima (u novoj situaciji), transformacija u novi oblik, novu cjelinu i sl)

c) Obaveze učenika

Realizacija predmetnog programa Medijska pismenost zahtijeva od učenice/učenika:

- uključenost i aktivnost na času;
- odgovarajuću motivaciju za rad;
- spremnost da ispolji radoznalost i postavlja pitanja;
- preuzimanje odgovornosti prilikom izrade timskih i individualnih zadataka;
- uključenost u nastavne i vannastavne aktivnosti;
- ispoljavanje inicijativnosti;

Osnovni nivo	Srednji nivo	Viši novo
<ul style="list-style-type: none">- Učenik/učenica je povremeno zainteresovan i aktivan na času;- rijetko postavlja pitanja i rijetko daje prijedloge na času;- svoje obaveze završava tek nakon upozorenja na moguće negativne posljedice.	<ul style="list-style-type: none">- Učenik/učenica je povremeno zainteresovan i aktivan na časovima;- povremeno postavlja pitanja i povremeno daje prijedloge na času;- izvršava obaveze i radi domaće zadatke;- povremeno mu je potrebno skrenuti pažnju na neke propuste.	<ul style="list-style-type: none">- Učenik/učenica je gotovo uvijek zainteresovan i aktivno uključen u sve aktivnosti na času;- često postavlja pitanja, ima inicijativu i konstruktivne prijedloge na času;- samostalno i na vrijeme izvršava obaveze, radi domaće zadatke.

d) Oblici praćenja i provjeravanja

- Medijska pismenost je izborni predmet koji podrazumijeva primjenu otvorenih i zatvorenih tipova zadataka. Međutim, reproduktivni zadaci gotovo u potpunosti izostaju, osim ukoliko se nameće naophodnost prilagođavanja učenicima sa posebnim ob razovnim potrebama. Realizacija ishoda predmetnog programa Medijske pismenosti zahtijeva kreiranje problemskih pitanja i zadataka.
- Problemska pitanja i zadaci mogu se javiti u različitim oblicima: zadaci esejskog tipa, zadaci tipa upoređivanja, nalaženja sličnosti i razlika, zadaci tipa procjenjivanja, kreiranja i sl. Pored sazajnih ciljeva, ovim tipom zadataka utvrđuju se i različite intelektualne vještine (analiziranje, upoređivanje, logičko, kritičko i stvaralačko mišljenje), ali i osobine ličnosti (otvorenost za nove ideje, nezavisnost u mišljenju, fleksibilnost, upornost).

H. USLOVI ZA REALIZACIJU PREDMETA

RESURSI ZA REALIZACIJU PREDMETNOG PROGRAMA

Realizacija predmetnog programa Medijska pismenost kao izborni predmet podrazumijeva susret učenika/učenica sa informacijama koje mogu biti u obliku činjenica, strategija učenja i kontinuiranog podsticanja na samostalan rad. Uloga nastavnika je da izabere, prilagodi i/ili napravi i upotrijebi resurse koji će biti funkcionalni u procesu učenja. U novijoj stručnoj literaturi resursi za učenje se klasifikuju u četiri velike kategorije: ljudski resursi, pravi objekti, nastavni mediji i nastavna sredstva i pomagala.

Ljudski resursi: Osim nastavnika, gosti predavači, drugi učenici, roditelji i drugi.

Nastavni mediji: vizuelni (priručnik, pomoćna literatura, novine, časopisi, fotografije, mape, poster, zidne novine, pano, dijagrami, grafikoni, modeli, slajdovi), **audio-vizuelni** (filmovi, dokumentarne emisije, animacije, videoklipovi), **auditivni** (audio-zapisi) i **informaciono-komunikacione tehnologije** (računar, projektor, mobilni telefon, internet).

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA

Regulisano Zakonom o osnovnom vaspitanju i obrazovanju i Pravilnikom o profilu obrazovanja nastavnika predmetne nastave uz posjedovanje sertifikata o završenoj obuci medijske pismenosti akreditovane od strane Zavoda za školstvo Crne Gore.

LITERATURA

OSNOVNA LITERATURA

1. Bal, F.: Moć medija, Clio, Beograd, 1997.
2. Bojd, E.: Novinarstvo u elektronskim medijima, Clio, Beograd, 2002.
3. Burdije, P.: Narcisovo ogledalo, Clio, Beograd, 2000.
4. Jelušić Božena: Priručnik za razvoj medijske pismenosti i sprovođenje nastave, CEDEM, Podgorica,
5. Kornj, D.: Etika informisanja, Clio, Beograd, 1999.
6. Kin, Dž.: Mediji i demokratija, Filip Višnjić, Beograd, 1995.
7. Kovač, B.: Elementi novinarstva, CID, IMCG, Podgorica, 2006.
8. Lorimer, R.: Masovne komunikacije, Clio, Beograd, 1998.
9. Mek Kvin, D.: Televizija, Clio, Beograd, 1999.
10. Medijska pismenost i civilno društvo, grupa autora, Mediacentar, Sarajevo, 2006.
11. Veljanovski, R.: Javni TRV servis u službi građana, Clio, Beograd, 2006.
12. Šingler, M. i Viringa, S.: Radio, Clio, Beograd, 2000.

DODATNA LITERATURA

1. Atali, Ž.: Buka, Vuk Karadžić, Beograd, 1983.
2. Istraživačko novinarstvo, priredio Hugo de Berg, Clio, Beograd, 2007.
3. Lemiš, D.: Deca i televizija, Clio, Beograd, 2007.
4. Bal, F.: Moć medija, Clio, Beograd, 1997
5. Bart, R.: Svetla komora, Rad, Beograd, 1993.
6. Benjamin V.: Eseji - ogled: "Umetničko delo u veku svoje tehničke reprodukcije", Nolit, 1974.
7. Bojd, E.: Novinarstvo u elektronskim medijima, Clio, Beograd, 2002.
8. Brigs, A. i Berk, P.: Društvena istorija medija, Clio, Beograd, 2006.
9. Breton, F.: Izmanipulisana reč, Clio, Beograd, 2000.
10. Bugarski, R.: Jezik od mira do rata, Čigoja, Beograd, 1997.
11. Bugarski, R.: Jezik u društvenoj krizi, Čigoja, Beograd, 1997.
12. Bahovec, D. Eva: "Žensko telo i vlast u mediju vizuelnog", ProFemina br. 5-6 (zima-proleće), Radio B 92, Beograd, 1996, str. 148-161.
13. Burdije, P.: Narcisovo ogledalo, Clio, Beograd, 2000.
14. Bongran, M.: Politički marketing, Plato, Beograd, 1998.
15. Basara, S.: Ideologija heliocentrizma, Nomen est omen, Prijepolje, 1999.
16. Bokun, P.: Psihološki rat – manipulacija dušom, Draganić, Beograd, 2002.
17. Critical Art Ensemble: Digitalni partizani, CSUB, Beograd, 2000.
18. Džuverović, B.: Kultura bez granica: lica i naličja masovne kulture, BIGZ, Beograd, 1980.
19. Dragičević-Šešić, M.: Autoritarni sistem, autonomija medija i civilno društvo /esej iz knjige Potisnuto civilno društvo, Eko centar, Beograd, 1995.
20. Debre, R.: Uvod u metodologiju, Clio, Beograd, 2000.
21. Entoni, G.: Odbegli svet, Stubovi kulture, Beograd, 2005.
22. Epštajn, M.: Postmodernizam, Zepter BOOK World, Beograd, 1998.
23. Fidler, R.: Mediamorphosis (Razumevanje novih medija), Clio, Beograd, 2004.
24. Fisk, D.: Popularna kultura, Clio, Beograd, 2001.
25. Gone, Ž.: Obrazovanje i mediji, Clio, Beograd, 1998.
26. Gocini, Đ.: Istorija novinarstva, Clio, Beograd, 2001.
27. Hofman, B.: Unutrašnji terorizam, narodna knjiga Alfa, Beograd, 2000.
28. Herman, Edvard V. i Mekčesni, Robert V.: Globalni mediji, Clio, Beograd, 2004.
29. Ilić, M.: Rađanje televizijske profesije, Clio, Beograd, 2006.
30. Lorimer, R.: Masovne komunikacije, Clio, Beograd, 1998.
31. Lipovecki, Ž.: Doba praznine, Književna zajednica Novog Sada, 1987.
32. Kelner, D.: Medijska kultura, Clio, Beograd, 2004.
33. Kin, Dž.: Mediji i demokratija, Filip Višnjić, Beograd, 1995.

34. Kornić, D.: Etika informisanja, Clio, Beograd, 1999.
35. Kłoskowska, A.: Masovna kultura, Matica srpska, Novi Sad, 1985.
36. Kovač, B. i Rozenstil, T.: Elementi novinarstva, CID & IMCG, Podgorica, 2006.
37. McLuhan, M.: Understanding Media. New York, 1965.
38. Mek Kvin, D.: Televizija, Clio, Beograd, 1999.
39. Manović, L.: Metamediji – izbor tekstova, CSUB edicija VIRco, Beograd, 2001.
40. Medijska pismenost i civilno društvo, grupa autora, Mediacentar, Sarajevo, 2006.
41. Mek Kvejl, D.: Uvod u sociologiju masovnih komunikacija, Glas, Beograd, 1976.
42. Prajs, S.: Izučavanje medija, Clio Beograd, 2008.
43. Rus-Mol, Š. i Zagorac-Keršer, A. J.: Novinarstvo, Clio, Beograd, 2005.
44. Remondino, E.: Televizija ide u rat, Clio, Beograd, 2002.
45. Radojković, M. i Stojković, B.: Informaciono-komunikacioni sistemi, Clio, Beograd, 2004.
46. Šingler, M. i Viringa, S.: Radio, Clio, Beograd, 2000.
47. Šmit Zigfrid J.: "Šta reklamiranje govori sledbenicima empirijske estetike", Književna kritika, Rad, Beograd, zima/proleće 1996.
48. Šušnjić, Đ.: Ribari ljudskih duša, Mladost, Beograd, 1990.
49. Todorova, M.: Imaginarni Balkan, bibl. XX vek, Beograd, 1999.
50. Džouns, S.: Virtuelna kultura, XX vek, 2001.
51. "Umetnost na trotoaru" (grafiti), Gradina (tematski broj), br. 1/1982.
52. Uvod u studije medija, priredili Adam Brogs i Pol Kobli, Clio, Beograd, 2005.
53. Vuksanović, D.: "Insert iz estetike medija: medij je modna poruka", Književna kritika, Rad, Beograd, zima / proleće 1996.
54. Veljanovski, R.: Javni TRV servis u službi građana, Clio, Beograd, 2006.
55. Čomski, N.: Kontrolisana demokratija, CID, Podgorica, 1999. str. 462.

Predmetni program **MEDIJSKA PISMENOST** za VII ili VIII ili IX razred osnovne škole uradila je Komisija u sastavu:

Autori: Svetlana Jovetić Koprivica i Miroslav Minić

Recezeni: Nađa Durković, prof. dr. Biljana Maslovarić, Ljiljana Ivanović, Radoje Novović, Zorica Minić

Stručna konsultantkinja:Božena Jelušić

Predlagač: Institut za medije Crne Gore

Ovaj program je pripremljen kao dio projekta koji finansira Britanska ambasada Podgorica. Mišljenja iznijeta u ovoj publikaciji su isključivo stavovi autora i nužno ne odražavaju stavove donatora koji je finansijski podržao projekat.